Nagykárolytól Debrecenig

az AMEGA beszélgetőpartnere: Dr. Brugós László

Korányi-díjas tüdőgyógyász
a Debreceni Egyetem Pulmonológiai Klinikájának klinikai főorvosa

Amikor készültem a beszélgetésünkre, elgondolkoztam, mikor találkoztam veled először. Sok évvel ezelőtt egy tudományos ülésen az előadók sorban, lelkesen magyarázták az aktuális GOLD és GINA apró változásainak jelentőségét, és akkor elhangzott egy előadás a modern antikoaguláns terápia lényegéről. Ledöbbentem, hogy valaki nemcsak a szűk szakmáról beszél, hanem szélesebb kitekintéssel rendelkezik a hivatásáról. Honnan ez az érdeklődésed, és megvan-e még a lelkesedésed?

Két okból kifolyólag, erre a fórumra én is emlékszem. Az alapképesítésem a belgyógyászat volt. 1982-ben Kolozsváron szereztem meg ezt a szakvizsgámat. Innen eredeztethető a kiterjedt érdeklődésem, csak 1986-ban szakosodtam az allergológia és immunológia irányába. A tüdőgyógyászati szakvizsgát már áttelepülésünk után, 1992-ben szereztem meg Debrecenben. *Balikó Zoltán*nal nagyon jóban voltam, ő is belgyógyászként indult. Az MTT égisze alatt ő rendezte azt az ominózus tudományos szekciót. Valami miatt az utolsó pillanatban egy szakember visszamondta az előadását, és Zoli felhívott, hogy vállalnék-e egy előadást az elmaradt helyett ezen a fórumon. Kihívásnak és megtiszteltetésnek vettem a felkérést, és elvállaltam.

Belgyógyászként mely terület felé szerettél volna szakosodni?

Nem az allergológia és a tüdőgyógyászat volt a szívem csücske, hanem a kardiológia, a nefrológia és esetleg a gasztroenterológia volt az elképzelésem. A sors úgy hozta, hogy az allergológia után mégis tüdőgyógyász lettem.

A kardiológia és a pulmonológia közeledése sok év óta remélt irány a tüdőgyógyászok egy része számára. Te támogatod ezt az irányt?

Szerencsésnek mondhatom magamat. Kolozsváron a belgyógyászaton dolgoztam, és a főnököm kardiológus volt. Tőle tanultam EKG-t olvasni, majd amikor a Szív-Tüdő Klinikára kerültem – *Mihóczy László* professzor úr alkalmazott 1990-ben –, kilenc éven keresztül dolgozhattam kardiológusokkal. Sokat tanultam tőlük. A 90-es évektől kezdtük a szívultrahangot alkalmazni. Természetesen már nem lehetek napra kész a kardiológiában, de egy kis rálátásom még ma is van. Kapcsolatom a kardiológus kollégákkal ma is él.

Térjünk vissza a pályád kezdetére, hiszen a beszélgetésünket egy életútinterjúnak képzeltem el. Kolozsvár egy átlagos magyar számára Mátyás szülőházát, a Szent Mihály-templomot, az előtte lévő Mátyás-szobrot és a Házsongárdi temetőt jelenti. Van-e még élő kapcsolatod a várossal?
Nemrég voltam Kolozsváron az 50 éves évfolyamtalálkozónkon, hisz 1976-ban végeztem. Július elején is voltam egy baráti társasággal Kolozsváron, majd közös kirándulással fedeztük fel Besztercét és környékét. A szászok által lakott erdélyi falvakban még nem jártam. Kolozsváron vannak még ismerőseim, de egyre kisebb számban.

Kolozsvár fontos város volt a családod és a te életedben is.
Édesapám 1944 októberében, amikor már közeledett a front Kolozsvárhoz, vette át a diplomáját a Ferenc József Egyetem Általános Orvosi Karán. Nagykárolyba került, és 40 évig volt ott belgyógyász.
Én nem a Marosvásárhelyi Egyetemet választottam, ahol magyarul lehetett tanulni, hanem a Kolozsvári Egyetemet. Földrajzilag közelebb volt, és itt sok ismerősöm volt. Az egyetemi éveim alatt minden nap Mátyás szülőháza előtt mentem el. Akkor az épületben a Képzőművészeti Főiskola Rektori Hivatala volt. A feleségem ezen a főiskolán végzett. A Házsongárdi temetőbe még apám vitt el néhányszor.

Kolozsváron születtél?
Nem, nagykárolyi születésű vagyok. Nagykárolytól nem messze van Vállaj, ahová a Rákóczi-szabadságharc után, a Károlyi grófok birtokaira szatmári svábokat telepítettek be. Ott nőttem fel, érettségiztem, és onnan kerültem a Kolozsvári Egyetemre. 160-an végeztünk, és 40-en voltunk az 50 éves találkozónkon.

Kolozsváron nem volt magyar nyelvű oktatás?
Román nyelven kellett tanulnunk. Nem volt könnyű. Édesapám előrelátása sokat segített. Ő 1919. március 19-én született, pont akkor, amikor a Tanácsköztársaságot kikiáltották. Magyar hadsereg nem lévén, mivel *Linder Béla*, a Károlyi-kormány hadügyminisztere azt mondta, nem akar magyar katonát látni. Folytak a párizsi béketárgyalások, és ekkor hozták nyilvánosságra a Vix-jegyzéket, melyből kirajzolódtak az új határok. Sajnos mi, nagykárolyiak, a határon kívülre kerültünk. A román hadsereg az antant intése ellenére nyomult előre a Tisza felé. Nagykárolyba Ferdinánd király is ellátogatott. Édesapám ilyen történelmi környezetben született. Nagyapám, aki Ludovikát végzett katonaorvos volt, öt év múlva meghalt. Apám kisebbségben nőtt fel. Felsőbb tanulmányait románul kellett letudnia. 1939-ben felvételizett a Kolozsvári Egyetemre. Nagyon kevés magyart vettek fel oda. *Mihálka Adorján* szövettanprofesszor segítségével neki sikerült. Egy évre rá, a bécsi döntés következtében visszajött Szegedről a Kolozsvári Egyetem, és a diplomáját már magyarul szerezte meg. Aztán ismert módon fordult a világ. Minket apám magyar iskolába járatott nyolcadik osztályig, de azután román gimnáziumba íratott be. Meg kellett tanulnunk románul. Keserves volt, de annyira sikerült, hogy az egyetemi felvételi és az egyetemi évek nem jelentettek nyelvi nehézséget.

Milyen emlékeid maradtak a medikus éveidből?

Az első két év stresszes volt, de a későbbiekben a klinikumot kiváló eredményekkel tudtam teljesíteni. Jó tanáraim voltak, és 1976-ban megkaptam a diplomámat.

A diploma megszerzése után hol kaptál állást?

Négy éven keresztül háziorvos voltam Turnu Severinben (Szörényvár), az Al-Dunánál. Itt van Orsova, ahol 1978–81-ig laktunk. A vaskapui víztározó kapcsán kialakított tó remek fürdőzési lehetőséget biztosított számunkra. Akkoriban olvastam az Élet és Tudomány című lapban, hogy 1848 után a koronaőrök Orsovánál temették el egy dombon a Szent Koronát, és csak egy év múlva került elő.

A belgyógyászati szakvizsgát még Erdélyben szerezted meg?

Nagyváradon a belgyógyászaton dolgoztam, itt lettem belgyógyász. A kardiológia felé szerettem volna szakosodni, Nagyváradon volt egy színvonalas kardiológiai osztály, de oda nem lett volna esélyem bekerülni. Akkor jött egy lehetőség, hogy néhány hónapos továbbképzés után allergológiai és immunológiai kompetenciavizsgát lehet tenni. A főnököm pressziójára Bukarestbe kellett mennem. Ott szereztem meg ezt a képesítést, pedig egyetemista koromban ezt a területet nem szerettem, nem értettem.

Az anyaországba való átjöveteleteknek mi a története?

Az egész családom története „trianoni történet". Amikor 1989-ben beadtam a végleges eltávozási kérelmemet, még nem tudhattam, hogy vége lesz a szocializmusnak. Még állt a Ceaușescu-rendszer, amikor Bukarestbe utaztam a kérelemmel. Anyai ágon első unokatestvérem Sárbogárdon dolgozott háziorvosként. Vele tartottam kapcsolatot. Anyám részéről a család aradi sváb felmenőkkel rendelkezik. Nagyapám MÁV-alkalmazott volt Aradon. Trianon után hűségesküt kellett volna tennie a román királynak, ezt nem vállalta. Felültek a vonatra, és Orosházára utaztak. Ott született anyám 1922-ben. A család Szegeden telepedett le. Nagyapám Mórahalmon lett forgalmista, anyám Kecskeméten tanult az angolkisasszonyoknál. 1940-ben, a bécsi döntés után visszatelepítették őket Kolozsvár mellé, egy Apahida nevű állomásra, de Kolozsváron laktak. Anyám itt ismerkedett meg apámmal. Elég cudar volt a kisebbségi sorsuk. A feleségem székelyföldi származású, de az édesapja román volt. Az áttelepülésünket a gyermekek érdekében ő is támogatta. Valahol sajnáltam, próbáltam magyarázni a dolgot, hogy lehet, hogy a magyaroknak rám lett volna szükségük Erdélyben, de Nagyváradon ezt nem éreztem. Apámnak volt egy vágya, hogy ha lehet, klinikán dolgozzak. Román klinikára nem valószínű, hogy bejuthattam volna. 39 éves koromban apám vágya teljesült, de ő ezt már nem érhette meg. Felvettek a debreceni Szív- és Tüdőgyógyászati Klinikára. Ma már senki nem dolgozik itt azok közül, akikkel kezdtem.

Sok várost említettél, ahol te és a családod élt, de téged mindenki Debrecenhez köt. Hogyan választottad Debrecent az áttelepülések után?

1990. július 1-jén kezemben volt a befogadó nyilatkozat, és vártam az útlevelet. Kivettem a szabadságomat – emlékszem, akkor folyt az olaszországi foci vébé –, és átjöttem. Úgy hittem, Fejér megyében vár Sárbogárd a szolgálati lakással. Végül ezt nem kaptam meg. A sógornőm elektromérnök, és üzemmérnökként a DOTE-n dolgozott. A 90-es évek elején *Mihóczy* professzor úr irodájában csőtörés volt, és ő intézkedett a javítások során, és megemlítette a professzor úrnak, hogy itt van a sógora, szakvizsgás doktor, aki állást keres. A professzor úr behívta a káderest, egyeztettek, és tíz nap múlva felvettek a Szív-Tüdő Klinikára.

Szóval egy csőtörésnek köszönhető a debreceni karriered?

Jókor voltam, jó helyen. Nagyon megszerettem a klinikát, a kollégáim elfogadtak. Azóta is, most már jóval a nyugdíjas kor után, itt dolgozom. Annyi segítségem van napjainkban a kollégák részéről, hogy már nem kell ügyelnem.

Kicsit bontsuk szét ezt a közel négy évtizedet. Mentél felfelé a ranglétrán, és PhD-fokozatot szereztél. Mi volt a témád?
Az adenozinreceptorok működése a simaizmokban. Ezt kutattam. 2013-ban szereztem meg a PhD-met.

Mikor lettél főorvos?
Ez elég könnyen ment. 1997-ben sokan kaptak ilyen megbízatást Debrecenben.

Később kibővült a tüdőbeteg-ellátás Debrecenben. A cisztás fibrózis gyógyítására gondolok, hiszen ezek a betegek egyre nagyobb számban megélik a felnőttkort. Az ő kezelésükben is szerepet vállaltál.
Nem gondoltam soha, hogy a cisztás fibrózis kezelése sikertörténetnek fog számítani.
A kétezres évek elején a kiváló gyermekgyógyászati ellátás során kezdték elérni a felnőttkort. Akkor még nem indult be a transzplantáció; *Csiszér Eszter* volt ennek az ellátásnak az úttörője. Debrecenben felmerült, hogy ki csinálja ezt a munkát. Senki nem akarta elvállalni, mert elég nehéz betegcsoport.
Azzal a kikötéssel vállaltam el, hogy felmehetek a Korányiba, és ott továbbképezhetem magam. 2006-ban ezt meg is tettem. Próbáltam tapasztalatot gyűjteni. Az volt a terv, hogy a betegeket országosan centrumokban gyógyítsuk. Nem mindenütt sikerült ezt megvalósítani. Ha jól tudom, a fővárosban és Debrecenben van csak felnőtt gondozás. Mi 2007-ben indítottuk be. Elmentem a környező megyékbe, felkutattam a betegeket. Ugyanakkor fejlődtek az inhalációs technikák és a különböző antibiotikumok, a gyógytornamódszerek.
A tíz éve bevezetett modulátorterápia pedig teljesen megváltoztatta a betegek kilátásait a gyógyulásra. Egyre jobban megszerettem ezt a tevékenységet.

A karriered töretlennek látszik. Ezt bizonyítja a Korányi-gyűrű is. Már ez előtt is számos elismerésben részesültél. Volt-e egyáltalán valami negatív élményed a pályád során?
A negatívumok is javamra szolgáltak.
A PhD-t nem tudtam időben megvédeni, és így a docensi kinevezésem nem történt meg. Klinikai főorvos lettem, és ennek végül is pozitív következménye volt számomra, ugyanis 65 éves korában az egyetem docenstől felfelé mindenkit elküldött nyugdíjba. Jó barátom, a gyermekgyógyász *Nagy Béla* mondta el nekem ezt az egyetemi szabályt. Megviselt a közeli nyugdíjazás gondolata, de engem nem hívtak, hogy nyugdíjba küldjenek. Nem hívtak 70 éves koromban sem. Valahogy kikerültem a rendszer látóköréből azzal, hogy nem lettem docens. Tavaly az allergológiai szekció a Miskovits-díjat szavazta meg nekem, idén pedig megkaptam a Korányi-gyűrűt. Ez nekem nagy büszkeség, és a munkásságom megkoronázása. Az ország különböző helyeire hívnak előadni. Nagyon szeretem az előadásokra való felkészüléseket és a tudományos üléseket.
A felkészülés során sokat tanul az ember, a felkéréseket pedig megtiszteltetésnek érzem.

Egy orvosdinasztiát képviselsz. Gyermekeid viszik tovább az elődeik munkáját?
A dinasztia Nagykárolyból indult. Nagyapám az 1910-es években ezredorvos volt, később a nagykárolyi piarista gimnáziumban tanított egészségtant. Édesapám kiváló belgyógyász volt, élete végéig Nagykárolyban gyógyított. Az ő munkáját folytatom én. Van egy bátyám, aki itt él Debrecenben, festőművész; két gyermeke közül Boglárka a Ritka Betegségek Tanszékén dolgozik. Nekem is két gyermekem van: Laci fiam 1978-ban született, Budapesten él, nem lett orvos, háromdanos feketeöves karateoktató, az unokám az ELTE jogi karán tanul.

A lányom kilenc évvel fiatalabb, ő médiatanulmányokat folytatott, de végül úgy gondolta, hogy színésznő lesz. *Bánfalvi Ágnes* tanodájába járt, és két év után megpályázott egy filmszínészi továbbképzést Londonban. Felvették, és egy kicsit elkeseredve mondom, hogy azóta ott él. Már több kisfilmben szerepelt.

Neked van valami különleges elfoglaltságod a gyógyításon kívül?
Hobbim a gitár és a könnyűzene. Megtanultam gitározni, és a 60-as, 70-es években diákzenekarokban játszottam. A mai napig is szívesen veszem elő a hangszert. Volt egy tüdőgyógyász-kongresszus, ahol egy-két dalt elő is adhattam. Szeretek teniszezni, heti három alkalommal űzöm ezt a sportot.

Idősödő kollégáktól mindig megkérdezem: a világunk nagy változásokon megy keresztül, ez érvényes az orvoslásra, és ezen belül a tüdőgyógyászatra is. Hogy látod a jövőt? Jó irányba megyünk? Mennyire a múlté az orvoslás művészete?
Ezekkel a kérdésekkel filozófiai mélységig nem foglalkoztam. Nem vagyok ellene a mesterséges intelligenciának, de csak ritkán használom. Megoldatlan etikai problémákat vélek ezzel kapcsolatban. A mesterséges intelligencia bármit is tesz, nincs felelősségtudata. Egy olyan dolgot használunk, ami beépül a mindennapjainkba, ami sokat segíthet, de az emberi tudást, tapasztalatot, az orvosi gondolkodást nem helyettesítheti.
Ugyanakkor azt is érzem, hogy a társadalom elvárásai is változnak az orvoslással szemben. Új kihívásoknak vagyunk kitéve. A betegek családja, a hozzátartozók egyre jobban beleszólnak – a mesterséges intelligencia miatt is – a munkánkba, és ez zavaró lehet. Nem tudom a megoldást, de érzékelem azt is, hogy a média mindenhatóvá vált az elmúlt évtizedekben. Véleményt mondanak olyan kérdésekben is, amihez nem értenek. A közvélemény valamilyen szinten az orvosok ellen van hangolva. Pedig erőn felül dolgozunk egy olyan egészségügyben, ahol az egyik alapvető probléma az orvos- és szakdolgozóhiány. Hallottam egy olyan megfogalmazást, hogy Magyarországon már csakis orvosi műhibában lehet meghalni. Ez nyilvánvalóan igen erős túlzás. A média azzal kevesebbet foglalkozik, hogy milyen életmódot élünk, mennyire veszünk részt szűrővizsgálatokon, és sorolhatnám.

Szédületes tempóban fejlődik az orvoslás. Mennyire tudunk ezzel mi, orvosok lépést tartani?
Óriási a fejlődés, de néha hiányolom az alázatot, a mesterségünk iránti szeretetet, az empátiát. Ezek nélkül nem lehet gyógyítani.

Mennyire ismered az Amegát?
1997 óta ismerem *Rónai Zoltán*t, és már akkor is megjelentek az Amegában érdekes riportok a szakmánk nagyjaival. Rendszeresen olvastam ezeket az interjúkat. Több mint tíz évvel ezelőtt velem is megjelent egy beszélgetés. Még nagyobb a megtiszteltetés, hogy ennyi év után újra felkeresett az Amega.

Mennyire érzed az évek súlyát a válladon?
Az ember nem öreg addig, amíg érdeklődik, nyitott az újdonságok iránt, és próbál tanulni. Nem megy ez már olyan könnyen, mint 10–15 évvel ezelőtt, de még igényem van rá. ■

Dr. Osvai László